

Täysistunto

Keskiviikko 15.2.2023 klo 14.00—15.51

4. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen osallistumisesta Ukrainaa tukevaan Euroopan unionin sotilaalliseen EUMAM Ukraine -avustusoperaatioon; osallistuminen koulutus- ja neuvonantotehtäviin Puolassa

Valtioneuvoston selonteko VNS 17/2022 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 15/2022 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt päätetään ulkoasiainvaliokunnan mietinnön UaVM 15/2022 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Jussi Halla-ahon esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ulkoministeri Pekka Haavistolle varataan mahdollisuus käyttää viiden minuutin puheenvuoro. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. [Hälinää] — Ja nyt pyydän, että keskitytään taas tämän asian käsittelyyn. — Edustaja, valiokunnan puheenjohtaja Jussi Halla-aho, olkaa hyvä, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

14.04 **Jussi Halla-aho ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies, arvoisa ulkoministeri ja hyvät kansanedustajat! Ulkoasiainvaliokunta käsitteli valtioneuvoston selonteon Suomen osallistumisesta Ukrainaa tukevaan EU:n sotilaalliseen EUMAM-avustusoperaatioon. Puolustusvaliokunta antoi lisäksi selonteosta lausunnon. Ulkoasiainvaliokunta piti yksimielisesti Suomen osallistumista tähän operaatioon perusteltuna. EUMAM-operaatiolla EU vastaa Ukrainan pyyntöön saada apua asevoimiensa kouluttamiseksi. Operaation tarjoamalla koulutuksella vastataan Ukrainan asevoimien kriittisiin tarpeisiin. Taavoitteena on lisätä Ukrainan asevoimien sotilaallista kyvykkyyttä ja siten tukea Ukrainaa suvereniteettinsa ja alueellisen koskemattomuutensa puolustamisessa sekä siviiliväestön suojelemisessa.

Valiokunta piti mietinnössään keskeisen tärkeänä, että EU jatkaa päättäväistä tukeaan Ukrainalle auttaakseen sitä käyttämään sille kuuluvaa oikeutta puolustautua Venäjän hyökkäystä vastaan ja puolustamaan alueellista koskemattomuuttaan ja suvereniteettiaan.

Valiokunta korosti lisäksi, että Suomen tulee yhtä lailla sekä kahdensivulisesti että osana EU:ta jatkaa laaja-alaista tukeaan Ukrainalle, mukaan lukien puolustusmateriaalituki. So-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 168/2022 vp

tilaallisen, humanitaarisen ja muun tuen jatkaminen Ukrainalle on välttämätöntä Ukrainan suvereniteetin turvaamiseksi.

Valiokunta on kuluneen vuoden aikana käsitellyt ja tukenut Ukrainalle annettuja puolustustarvikepaketteja. Valiokunta piti hyvinä saamiaan tietoja siitä, että EUMAM-operaatioissa annettavan koulutuksen osana Suomi valmistautuu luovuttamaan koulutettaville ukrainalaisille henkilökohtaista ja joukkokohtaista materiaalia sekä asemateriaalia. Materiaalin luovutuksista tehdään aiempien Ukrainalle annettujen puolustusmateriaalipakettien kaltaiset erilliset päätökset.

Arvoisa herra puhemies! Käsitellessään tätä selontekoa valiokunta käsitteli myös niitä laajempia seurauksia, joita Venäjän noin vuosi sitten käynnistämällä täysimittaisella hyökkäyksellä Ukrainaan on ollut. Venäjän hyökkäyssota rikkoo räikeästi kansainvälistä oikeutta. Tämä on johtanut valtavaan humanitaariseen kriisiin. Venäjän hyökkäyssodan vuoksi yli 14 miljoonaa ihmistä on joutunut jättämään kotinsa ja noin 18 miljoonaa ihmistä tarvitsee humanitaarista apua. Kuten valiokunta muistuttaa mietinnössään, on myös tärkeää, että Suomi osana kansainvälistä yhteisöä osallistuu toimiin Venäjän ja sen edustajien saattamiseksi vastuuseen laittoman hyökkäyssodan aloittamisesta sekä sen vaikutuksista ja seurauksista.

Arvoisa puhemies! Valiokunta piti tätä selontekoa käsitellessään hyvin tärkeänä sitä, että Suomi on mukana EUMAM-operaatioissa. Operaatioon osallistuu 24 jäsenmaata. Osallistumista voidaan pitää merkittävänä Suomen ja EU:n tuen osoituksena Ukrainalle ja sen asevoimille.

Valiokunta näki myös puolustusvaliokunnan tavoin, että Suomen rooli kouluttamisessa voi olla hyvinkin merkittävä. Ukrainassa koulutetaan erityisesti asevelvollisia, ja Suomen asevelvollisuusjärjestelmän kautta saavutettu osaamis pohja antaa koulutustehtäviin osallistuvalla kantahenkilökunnalle ja reserviläisille erinomaiset valmiudet tehokkaaseen koulutukseen.

Kuten aluksi totesin, ulkoasiainvaliokunta oli asiassa yksimielinen, niin kuin muissakin Ukrainan tukemiseen liittyvissä asioissa. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Ministeri Haavisto, viisi minuuttia.

14.08 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Kiitän ulkoasiainvaliokuntaa paitsi ilmeisen onnistuneesta Ruotsin vierailusta eilen myös tästä mietinnöstä sekä puolustusvaliokuntaa lausunnosta, joissa on esitetty arvokkaita näkemyksiä koskien Suomen osallistumista Ukrainaa tukevaan Euroopan unionin sotilaalliseen EUMAM-avustusoperaatioon. Eduskunnan tuki Suomen osallistumiselle on ollut laaja-alaista.

Operaatioon osallistuu 24 EU-jäsenmaata, ja on tärkeää, että Suomi on tässä joukossa mukana. Suomen osallistuminen on osa maamme kansainvälistä vastuunkantoa ja laaja-alaista tukeamme Ukrainalle. Kuten puolustusvaliokunta lausunnossaan toteaa, on Suomella hyvää osaamista operaation koulutustehtäviin. Operaatio on merkittävä osoitus Suomen ja EU:n tuesta Ukrainalle ja sen asevoimille. Samalla se vahvistaa EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspoltiikkaa.

Yhdyn valiokuntien näkemykseen siitä, että Suomen tulee sekä kahdenvälisesti että osana EU:ta jatkaa Ukrainalle laaja-alaista tukeaan mukaan lukien puolustussektorin tukea. Näin voimme auttaa Ukrainaa käyttämään sille kuuluvaa oikeutta puolustautua Venäjän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 168/2022 vp

laitonta hyökkäyssotaa vastaan ja puolustamaan alueellista koskemattomuuttaan ja suvereeniteettiaan.

Suomella on valmius tarkastella myös muun koulutus- ja neuvonantotoiminnan järjestämistä tai sellaiseen osallistumista EUMAM-operaatioissa Ukrainan tarpeiden mukaisesti. Kiitän ulkoasiainvaliokuntaa ja puolustusvaliokuntaa siitä, että ne tukevat tätä linjausta.

Arvoisa puhemies! EUMAM-operaation koulutustoimet ovat edenneet hyvin. EU:n päämiehet totesivat viime viikolla kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmissä, että operaatioissa pyritään kuluvaan vuoden aikana kouluttamaan 30 000 ukrainalaissotilasta. Näin 15 000 ukrainalaissotilaan lähtötaso olisi kaksinkertaistettu.

On tärkeää, että EUMAM-operaatiolle asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan. Ennen operaation kaksivuotisen mandaatin päättymistä EU:ssa toteutetaan operaation uudelleenarviointi. Tässä yhteydessä analysoidaan myös operaation jatkotarpeita. Ukrainan asevoimien koulutustarpeiden on arvioitu jatkuvan merkittävinä myös operaation nykyisen mandaattikauden jälkeen.

Puhemies! Ukrainan kokonaisvaltainen tukeminen jatkuu erittäin tärkeänä. Suomi on myöntänyt Ukrainaan humanitääristä apua, kehitysyhteistyötukea, materiaalitukea, puolustusmateriaalitukea ja koulutustukea.

Ulkoasiainvaliokunta on mietinnössään muistuttanut olevan myös tärkeää, että Suomi osana kansainvälistä yhteisöä osallistuu toimiin Venäjän ja sen edustajien saattamiseksi vastuuseen laittoman hyökkäyssodan vaikutuksista ja seurauksista. Suomi on sitoutunut tukemaan kansainvälisen rikostuomioistuimen työtä Ukrainassa tehtyjen kansainvälisten rikosten tutkimiseksi ja sotarikollisten saamiseksi oikeudelliseen vastuuseen. Suomi on myöntänyt kansainvälisen rikostuomioistuimen syyttäjätoimistolle 300 000 euroa rahallista tukea ja lähettänyt toimistoon viisi asiantuntijaa.

Puhemies! Suomen tuki Ukrainalle on laaja-alaista ja pitkäaikaista. Suomi on vuonna 2022 osoittanut humanitääristä apua ja kehitysyhteistyötukea Ukrainaan 103 miljoonaa euroa. Nykyisellään Ukraina on Suomen suurin kehitysyhteistyön kohdema. Suomi on tukenut Ukrainan pidemmän aikavälin kehitystä myös siviilikriisinhallinnan keinoin. Suomi on tähän mennessä antanut Ukrainalle 12 aseellista materiaalitukipakettia, joiden yhteenlaskettu arvo on 590 miljoonaa euroa.

Euroopan unioni on vuonna 2022 osoittanut Ukrainaan 12,4 miljardia euroa muun muassa makrotaloustuen, ulkosuhderahoituksen ja humanitäärisen avun kautta. EU on hyväksynyt 18 miljardin euron makrotaloustuen Ukrainalle vuodelle 2023. EU on kanavoinut Ukrainalle puolustusmateriaalitukea Euroopan rauhanrahaston kautta. Rahaston kautta toimitettavan EU-tuen kokonaismäärä on tällä hetkellä yli 3,1 miljardia euroa.

Suomi ja EU jatkavat tukeaan Ukrainalle niin kauan kuin on tarpeen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Turtiainen, olkaa hyvä.

14.13 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Silmäiltyäni tätä nyt käsillä olevaa valtio-neuvoston selontekoa tulee pakostakin mieleen, että nyt tänään tulee kuluneeksi tasan yhdeksän kuukautta siitä, kun 15. syyskuuta edustaja Tynkkynen syyllistyi täällä puolueensa nimissä kansanryhmää vastaan kiihottamiseen puhuessaan venäläisten tappamisesta. Tuon puheen aikana ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Halla-aho kajautti oman välihuutonsa, ”hyvä”, ja pääministeri Marin totesi osaltaan tällaisen olevan ihan mielenkiintoinen ehdotus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 168/2022 vp

Siis yhdeksän kuukautta tuosta, ja nyt käsittelemme täällä ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan, Halla-ahon, kättilöimää Venäjä-vihan hedelmää eli EU:n Ukraina-sotilas-tuen operaation yhteyteen suomalaisten toimesta koulittavaa osastoa. Mietittekö muuten siellä valiokunnassa lempinimiä tälle 30 miehen koulutusosastolle? Voisiko se olla vaikka Halla-ahon SS-plutoona? [Naurua perussuomalaisten ryhmästä]

George Orwellin kirjassa vuonna 1984 kuvattiin totalitaarista valtiota, jonka kansalaiset tietävät maailmasta vain sen, mitä puolue haluaa heidän tietävän. Tämän salin puheita kuunnellessa tulee kyllä mieleen, että kuvaus on varsin osuva. En kuitenkaan tarkoita rakasta Suomeamme, jossa kansasta moni kyllä siellä kotisohvilla ajattelee ihan omilla aivoillaan. Hyvät kollegat, tarkoitan tällä teitä EU-mielisiä globalisteja. Te tunnutte tietävän maailmasta vain sen, mitä uuskommunistisen lännen vallanpitäjäjoukko haluaa teidän tietävän, eli Venäjä on muka paha, ja sen hallinto on kaadettava. Totalitaarisuudella tarkoitan myös sitä, minkä Orwell muotoili seuraavasti: ”Sota on rauhaa, vapaus on orjuutta, ja tietämättömyys on voimaa.”

Te kaikki olette mukana syytämässä suomalaisten veronmaksajien rahoja tähän Venäjä-vastaiseen sotaan antamalla ne sotarahastoon, jonka nimi on Euroopan rauhanrahasto. Ei ole sattumaa, että sitä edelsi Afrikan rauhanrahasto, jonka toimimista EU:n aseellisuuden välikätenä Afrikan unionin suuntaan on kritisoitu EU-parlamentissakin. 60 vuotta sitten murhattu John F. Kennedy piti sotilasteollista kompleksia suurena uhkana vapaudelle ja rauhalle, ja nyt minun pitää puhua siitä täällä, kun jopa vasemmistokin on sotakiimassa. Saksan entinen liittokansleri Angela Merkel myönsi viime joulukuussa, että Minskin sopimus solmittiin 2014 Ranskan, Saksan ja Etujin takauksin, jotta Ukraina saisi toteutuneet kahdeksan lisävuotta aikaa varustautua sotaan. Looginen ja vääjäämätön johtopäätös on, että kaikki tämä väitetty Ukrainan tukeminen, jota tämä Halla-ahon SS-plutoonakin on, edustaa vain ja ainoastaan taas yhtä lännen yritystä alistaa Venäjä. Ukrainan univormut päälleen pukeneiden länsimaisten vapaaehtoisten ja jopa sinne lähetettyjen ammattisotilaiden tukijoukko on yhtä värikäs kuin Napoleonin ja Hitlerin osastot heidän sotaretkillään, puhumattakaan Venäjän sisällissodasta sata vuotta sitten, johon Amerikka ehti mukaan. Ei ole sattumaa, että Hitlerin sotaretkellä oli mukana ukrainalaisista natseista koostuva Galitsian SS-divisioona, jonka perinteitä Kiovan hallinto nyt vaalii. [Jussi Halla-aho: Kyllä on paksua puhetta!]

Arvoisa puhemies ja hyvät kollegat! Tämä eduskuntakausi alkaa olemaan pian taputeltu, mutta vastuu, hyvät kollegat, tästä kaudesta ei häviä minnekään. Teidän mielestänne kansalaiset voivat vuoden välein vaihtaa jopa sukupuoltaan, puhumattakaan suurvaltojen sodasta, johon te olette tämän rauhaa rakastavan ja Jumalan valitun kansan liittäneet. Tästä seuraa vielä järkyttävä tukkapölly. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Könttä poissa. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

14.18 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Sota on aina vakava asia. On tärkeää, että Ukraina saa meiltä tukea. Nyt on tarkoitus tarjota koulutusta 15 000 ukrainalais-sotilaalle — se on merkittävä asia, ja siihen osallistuu 24 EU-jäsenmaata. Ulkoasiainvaliokunta on tehnyt tärkeää ja hyvää työtä. Myös Suomi toivoisi varmasti samassa tilanteessa tukea, jos olisimme Ukrainan asemassa. [Anne Kalmari: Juuri näin!] Ehdottomasti Suomikin toivoisi, että meitä tuetaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 168/2022 vp

Myös tämä Nato-asia kiinnostaa kovasti kansalaisia, ja toivon, että todella pian saamme siitä epävarmuudesta selkeyden ja Suomi pääsee Natoon. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

14.19 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Olen aikaisemmin käyttänyt jo tästä asiasta puheenvuoroja. Mielestäni on hyvä, että meiltä lähtee sinne tällainen koulutusosasto, ja sillä tavalla kouluttamalla tieto ja taito eivät vähene.

Mutta olisin halunnut kuulla, onko ministerillä viimeisimpiä tietoja muiden maiden osallisuudesta tähän vaunujen luovuttamiseen sinne Ukrainaan — mitkä ovat teidän tietonne siitä, onko sinne menossa vaunuja Saksasta tai Hollannista tai muualta. Itse haluaisin, että Suomesta ei vaunuja lähetetä, koska meillä on pitkä yhteinen raja tämän taistelua käyvän maan kanssa ja meidän vaunut on aika tarkoin laskettu ja mietitty kriisiajan tilanteeseen. Tämän vuoksi en näe sitä hyvänä. Ja myöskin kun me olemme rajanaapurina tässä ihan sotaa käyvän maan vieressä, niin näkisin, että tämä saattaa eskaloida tilannetta enemmän, jos niitä antaa naapurimaa, kuin että jos ne tulevat jostakin kauempaa.

Jos pystyisitte tätä vaunuasiaa valottamaan, mikä siellä on tilanne?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Ovaska poissa, edustaja Kiljunen, Kimmo poissa. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

14.21 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! On vaikea löytää sanoja kuvaamaan sitä, miten hirvittävää ja kauhistuttavaa on se, että meidän aikanamme, meidän silmiemme alla keskellä Eurooppaa soditaan, soditaan sen vuoksi, että yksi Euroopassa oleva iso maa, Venäjä, on katsonut oikeudekseen hyökätä pienemmän naapurimaan, Ukrainan, kimppuun. Tämä ”oikeus” ei tietysti perustu mihinkään. Päinvastoin Venäjän raakalaismainen ja rikollinen hyökkäys Ukrainaa, sen kansaa ja rauhaa vastaan on vastoin kaikkia kansainvälisiä sopimuksia, vastoin kaikkia niitä kansainvälisiä sopimuksia, joihin Venäjän edeltäjävaltio Neuvostoliitto on sitoutunut, ja vastoin monia sellaisiakin kansainvälisiä sopimuksia, joihin Venäjä itse on sitoutunut. Mainitsen vain keskeisimpinä esimerkiksi YK:n perusasiakirjat, mainitsen Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen asiakirjat ja lukemattomat muut kansainväliset sopimukset, jotka pyrkivät takaamaan rauhaa ja joiden pyrkimysten aivan keskeinen lähtökohta on se, että väkivalloin, sotilaallisella toiminnalla ei voida lähteä muuttamaan maiden välisiä rajoja.

Venäjä on kuitenkin päättänyt toimia toisin, se on hyökännyt, ja Ukrainalla on kaikki kansainvälisen oikeuden ja kaikki inhimillisyyden antamat oikeudet pyrkiä puolustautumaan hyökkääjää vastaan, ja sillä on kaikki oikeus saada sellaista apua ja tukea, jota se tarvitsee ja jota muut maat ovat valmiita antamaan. Tämäkin oikeus muuten perustuu YK:n statutteihin.

On hieno asia, että Euroopan unionin maat, on hieno asia, että Nato-maat, on hieno asia, että Suomi, kaikki, tukevat Ukrainaa. Toivottavasti tukevat riittävän nopeasti, toivottavasti tukevat riittävästi — ja ”riittävällä” tarkoitan tietysti sekä humanitaarista apua, taloudellista apua että myös sotilaallista apua.

On aivan käsittämätöntä, että Venäjän toimintaa kohtaan löytyy ymmärrystä Suomesta, jopa yksittäinen ymmärtäjä tästäkin salista. Se on aivan käsittämätöntä. Miten voidaan oikeuttaa se, että joku maa, vedoten vaikka historiaan, katsoo oikeudekseen hyökätä naa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 168/2022 vp

purimaahan, aloittaa kauhistuttava sota, jolle tänä päivänä on varmasti jo satojatuhansia sekä sotilas- että siviiliuhreja? Kansainvälisen yhteisön laajasti ottaen — ei tarkoittaen pelkkää länttä — tulisi tällaisessa tilanteessa pystyä toimimaan yhdessä tätä hyökkäystä vastaan. Se ei valitettavasti pysty, koska esimerkiksi YK:ssa Venäjä ja Kiina pystyvät esittämään kaikki tärkeät päätökset.

On myös käsittämätöntä se, että liian moni maa kauempana Euroopasta, Afrikassa, Aasiassa, joko hyväksyy Venäjän hyökkäyksen tai ei ainakaan ole valmis sitä eri foorumeilla tuomitsemaan. Ovatko nämä afrikkalaismaiden tai aasialaisten maiden johtajat todellakin sitä mieltä, että se on ihan ok, että isompi maa hyökkää vieressä olevan pienemmän maan kimppuun täydellä sotavoimalla? Mielestäni ainoa jollain tavoin rinnastettava tapaus, jonka ainakin minä muistan omalta ajaltani, on Saddam Husseinin Irakin hyökkäys Kuwaitin kimppuun. Mitä silloin tapahtui? Silloin kansainvälinen yhteisö YK-tasolla pystyi kokoamaan voimansa yhteiseen näkemykseen siitä, että Irak, siinä tilanteessa raukkamainen, rikollinen hyökkääjä, ryöstäjä, ajetaan Kuwaitista pois. Missä on nyt tällainen kansainvälisen yhteisön, joka kattaisi myös laajasti Aasian maat, arabimaat, Afrikan maat, yhtenäisyys siinä, että tämä Venäjän hyökkäys edes tuomittaisiin, edes yhdessä vedettäisiin Venäjä ja Venäjän päättäjät vastuuseen siitä, mitä ovat tällä hetkellä tekemässä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

14.26 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Ukrainan joukkojen kouluttaminen tässä selonteossa ja mietinnössä kuvatulla tavalla on tietenkin hyvä ja suotava asia, mutta myös minua jäivät kiinnostamaan nämä ajankohtaiset tiedot siitä, missä määrin Ukrainaan pystytään viemään raskaita aseita länsimaiden toimesta. Realiteetti kuitenkin on se, että Venäjä pitää sotilaallisesti ottaen hallussaan suuria alueita Ukrainalle kuuluvaa maaperää, eikä ole kovin uskottavaa, että Venäjä niiltä alueilta mihinkään vetäytyy millään sopimuksella tai muullakaan, jos sillä ei ole sotilaallista pakkoa niiltä alueilta vetäytyä. Ja kun varmaankin joudumme lähtemään siitä lähtökohdasta, että länsimaat eivät sotilaallisesti joukoilla puutu tähän konfliktiin, niin ainut keino sen paineen, sotilaallisen pakon, tuottamiseen on se, että länsimaat antaisivat ukrainalaisille myöskin raskaita aseita tämän käyttökoulutuksen ohella. Eli asiahan on niin, että ne asemat siellä eivät murru ilman tykistöä ja raketinheittimiä eikä niihin aseisiin pystytä ajamaan ilman panssarivaunuja — ne jäävät valtaamatta ilman näitä kyseisiä kalustoja. Kysynkin ministerin ajankohtaisia tietoja, missä mennään näiden raskaiden aseiden viemisen suhteen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

14.27 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa herra puhemies! On hienoa, että Suomi tarjoaa koulutusta ukrainalaisille maataan puolustaville ihmisille. Tässä suomalainen sotilasosaaminen pääsee oikeuksiinsa. Toivottavasti tämän koulutuksen tarjoamisessa voidaan hyödyntää myös hyviä reserviläisiämme mahdollisimman paljon. Uskon, että tällaisia vapaaehtoisia on varmasti helppo saada, ja tällä myöskin saataisiin koulutukseen volyyymia.

Mikään ei kuitenkaan nyt viittaa siihen, että tämä sota olisi ihan heti päättyvässä. Jos katsomme, millä tavoin Venäjä ajaa omaa yhteiskuntaansa sotateollisuusmoodiin, voidaan päätellä, että siellä ennakoidaan tämän sodan kestävän ennemminkin vuosia kuin kuukausia. Kysymykseni kuuluu, herra ministeri: Millä tavoin täällä Euroopan unionin puolella ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 168/2022 vp

Suomessa varaudutaan nyt siihen, että tässä on kyseessä useiden vuosien piinallinen ajanjakso, jossa meiltäkin tätä tukipanosta tarvitaan, ja millä tavoin Suomi voisi enemmän tukea Ukrainaa? Olisiko vihdoinkin aika panna meidän teollisuuttamme kaikin mahdollisin keinoin, jopa valtion rahoittamana, sellaiseen moodiin, että saadaan kapasiteettia olennaisesti nostettua, jotta saadaan Ukrainan ammustarviketuotanto sekä omien varastojen vaje turvattua?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ledamot Adlercreutz.

14.29 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Erinomainen puheenvuoro edustaja Kopralt, kuten edustaja Mäkelältäkin sitä ennen. Ja edustaja Zyskowitzilta hyvä huomio siitä, että on hämmäntävää huomata, miten meidän oikeusvaltiokäsitys ja käsitys siitä, miten kanssakäyntiä harjoitetaan kansainvälisillä areenoilla, kuitenkin näyttää olevan ainakin tiettyillä mantereilla vähemmistössä. Toivoisin, että myöskin Afrikan maat näkisivät, että Venäjä tässä harjoittaa nimenomaan sitä kolonialismia, josta he itse ovat aikoinaan kärsineet.

Hyvä, että Ukrainaa autetaan monella tavoin, hyvä, että osallistutaan koulutusoperaatioihin, mutta tuntuu, että me tässä isossa kuvassa koko ajan ollaan jälkijättöisesti liikkeellä, pohditaan yksittäisiä toimia, yksittäisiä apulähetystyksiä — siis ei pelkästään Suomessa, vaan länsimaat yhdessä — kieltäydytään jostain, kunnes tilanne muuttuu sellaiseksi, että siihen suostutaan. Jos oltaisiin tässä hieman ennakoivampia ja pohtisimme, mikä on se meidän strateginen tavoite, se ei voi olla mikään muu kuin se, että Ukraina säilyy, että Venäjä poistuu sen miehittämiltä alueilta, että saadaan palautettua Eurooppaan se yhteiskuntajärjestys ja se tapa toimia, joka on perustunut kansainvälisiin sopimuksiin, toisten rajojen kunnioittamiseen. Tämänhän pitää olla meidän tavoite, ja silloin länsimaitten yhteisesti pitää pohdita, miten me varmistetaan se, että Ukrainalla on mahdollisimman hyvä kyky saavuttaa tämä strateginen tavoite. Se tarkoittaa, että kaikki joudumme osallistumaan siihen apuun. Se tarkoittaa, että Euroopan tasolla joudumme koordinoimaan teollista yhteistyötä, pitää nostaa valmiuksia. Se tarkoittaa myöskin sitä, että joudumme antamaan uusia kyvykkyyksiä Ukrainalle, ehkä tavalla, joka väliaikaisesti heikentää meidän kyvykkyyksiä — kyvykkyyksiä, joita kuitenkin tällä hetkellä tarvitaan nimenomaan Ukrainassa, jotta niitä ei tarvittaisi täällä Suomen rajalla. Tämä on se näkökulma, jonka tulisi ohjata meidän toimintaa, ja toivon, että se sitä myöskin kaikilta osin ohjaisi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

14.31 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Puolustusvaliokunnan jäsenenä pidän erittäin hyvinä lausuntoina niitä, mitä täällä hetki sitten kertoi puolustusvaliokunnasta arvoisa ministeri, mutta myöskin, mitä kertoi ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Halla-aho. On erittäin tärkeää, että Suomi on ollut mukana näissä tukipaketeissa, ja todennäköisesti, kun tämä taistelu jatkuu, niissä on oltava edelleenkin mukana. Tämä viimeinen, kahdestoista, 400 miljoonan euron tukipaketti oli jo kooltaan Suomen yleensä — varat ja maan koko — huomioiden todella mittava ja loistava kädenojennus. Ja myöskin tämä 30 000 sotilaan kouluttaminen on erittäin tärkeä asia.

Mutta voisitteko, arvoisa ulkoministeri, antaa myöskin, kun kaikki liittyy kaikkeen, sellaisen lyhyen yleiskatsauksen, tai lyhyehkön yleiskatsauksen, Suomen—Ruotsin tilanteesta, Turkin—Unkarin tilanteesta ja myöskin Venäjän ja Ukrainan tilanteesta ja siitä, millä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 168/2022 vp

tavalla siinä on Kiina mukana. Ollaanko esimerkiksi presidentti Putiniin millään tavalla enää yhteydessä? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

14.33 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua tästä Ukrainan tuesta, ja ulkoministeri tuossa omassa puheenvuorossaan viittasi siihen, että Ukraina on tällä hetkellä Suomen kehitysyhteistyön keskeisin kohdema. Olen joskus aikaisemminkin peräänkuuluttanut sitä, että kyllä, tunnistamme tämän humanitaarisen kehitystyypin avun tarpeen tämän aseellisen avun lisäksi, josta tässä tällä hetkellä on varsinaisesti puhe. Toivoisin kuitenkin, että tämä ei samanaikaisesti — globaalitasolla erityisesti, myöskään Suomen tasolla — johtaisi siihen, että globaaliin yhteisvastuuseen, jota ylipäättään tehdään kansainvälisessä kehitysyhteistyössä kestävä kehityksen puolesta, suunnattavia voimavaroja lähdettäisiin vähentämään tämän Ukrainan kriisin vuoksi, jonka osalta on sinänsä kuitenkin tarpeellista, että siihen niitä voimavaroja on.

Sitten edustaja Kopra tässä pohdiskeli omassa kysymyksessään teille sitä, että jos se skenaario olisi toteutumassa, että tämä sota vaan pitkittyy, pitkittyy ja pitkittyy — ja onhan se selkeää, että Ukrainan on vaikea tätä sotaa voittaa ilman muutoksia Venäjällä, koska Venäjä ainoastaan omaa sen verran sotilaallista kapasiteettia ja myöskin viheliäistä tahtoa, että he pystyvät jatkamaan, jatkamaan ja jatkamaan tätä kriisiä ja avointa sotaa, avointa hyökkäystä. Mutta onhan meillä olemassa se skenaario, että Ukraina sen aidosti voittaa, jolloin tulee aidosti se kysymys vastaan, miten tähän jälleenrakennukseen panostetaan, ja siihen ministeriö vastasi omalla tavallaan.

Kysyn kuitenkin näin: Me olemme valmiita siihen Ukrainan jälleenrakennustukeen sekä Euroopan unionin puolelta — Yhdysvallat on siihen valmis — että myöskin monenkeskiset rahoituslaitokset ovat monella tavalla jo hahmottamassa jälleenrakennusohjelmaa, mutta eikö tässä jälleenrakennuksessa sitten siinä tilanteessa, kun se sota saadaan jostakin kulumasta aidolla tavalla päättymään, suurin vastuu ole itse asiassa venäläisillä ja Venäjällä? Ja siinä ihan ensimmäinen huomio, johon nyt jo on kiinnitetty huomiota, ovat nämä jäädytetyt venäläisolidiarkkien varat. [Jukka Kopra: Kyllä!] Nehän pitäisi käyttää jo tässä nykyisessä tilanteessa monella tavalla, jos pystyttäisiin, mutta pitkässä juoksussa niin päin, että myöskin Venäjällä tässä täytyy olla suurin vastuu siihen jälleenrakennukseen osallistumisesta. Miten te arvioitte tätä skenaariota?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

14.35 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! On tietysti hyvä, että puhumme jälleenrakennuksesta, mutta kun olemme keskellä sotaa ja mietimme kriisinhallinnan operaatioita, niin meidän pitää tiedostaa, että ne operaatiot tulevat jatkumaan pitkään. Sinänsä tässä on hyvä, että meillä tämä kriisinhallintalaki on semmoinen, että me saadaan nämä selonteot eduskuntaan ja eduskunta pääsee ottamaan niihin kantaa valiokunnissaan ja käymään tarkkaan läpi, mitä siellä on, mitä se tarkoittaa niin henkilöstön osalta kuin kustannusten osalta, ja arvioimaan sitä poliittista tilannetta. Tämä on tietysti EU-johtoinen, mutta kyllähän meidän Nato-jäsenyys tulee myös muokkaamaan sitä meidän kriisinhallintaosallistumista, ja varmasti senkin päivittämisen aika tulee, että miten Nato-jäsenyys vaikuttaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 168/2022 vp

koko kriisinhallintaan niin siviili- kuin sotilaallisella puolella, jossa Suomi on molemmissa ollut aktiivinen toimija.

Ehkä ministeriltä kysyisin ja peräänkuuluttaisin näitä kustannuksia. Tässä tietysti tämä varsinainen operaatio ei ole mittava ja sen kustannukset eivät ole mittavia, mutta me tiedämme, että se materiaalituki ja apu, jota Ukraina tarvitsee, on oikeastaan pohjaton, ja kun Eurooppa varautuu Ukrainaa tukemaan, niin silloin myös eurooppalaisissa valtioissa joudutaan tarkkaan miettimään niitä rahoituspohjia ja -malleja, miten Ukrainaa tuetaan. Meillä tietysti poliittinen viesti on selvä, että me tuemme ja me autamme, mutta tässä taloudellisessa tilanteessa täytyy myös Euroopan hakea erilaisia malleja, joilla pystytään Ukrainaa tukemaan, koska yksittäiset valtiot siihen eivät yksinään pysty.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mustajärvi, olkaa hyvä.

14.37 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Silloin kun puhutaan sodasta, pitää puhua myöskin rauhasta. Nyt rauhasta puhumisesta on tehty lähes syntiä. Näin ainakin leimaavat kiihkeimmät puhujat. Se, että puhuu rauhasta, ei tarkoita Venäjän hyökkäyksen hyväksymistä. Minä en missään nimessä sitä hyväksy. Olin aikoinaan vaalitarkkailijana Ukrainassa, olen kolmessa valiokunnassa ja kahdessa työryhmässä seurannut Ukrainan tilannetta, olen siitä aika hyvin kartalla.

On ristiriitaista kuitenkin se, että samalla kun ollaan huolissaan Suomen uhista, mahdollisista uhista, samaan aikaan olla luovuttamasta raskasta puolustusmateriaalia pois. Tanska ja Hollanti tekivät Saksalle kielteisen päätöksen, ja Suomenkin pitäisi miettiä tarkkaan, minkälaista apua Ukrainalle antaa. Solidaarisuus varmaan on Ukrainan puolella, he tarvitsevat tukea, mutta minusta panssarivaunujen luovuttaminen ei ole oikea ratkaisu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

14.38 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! On hienoa, että eduskunta on ollut varsin yhtenäinen ja päättäväinen tuessaan Ukrainalle, ja on tietysti myös tärkeää, että EU jatkaa tukeaan auttaakseen Ukrainaa oikeuteensa myös puolustautua Venäjän hyökkäystä vastaan, puolustaa alueellista koskemattomuuttaan ja suvereniteettiaan. Toki tähän kuuluu sekä puolustusmateriaalituki että esimerkiksi tähän operaatioon osallistuminen ja erityisesti osallistuminen näihin koulutus- ja neuvontatehtäviin.

Ukrainalaiset tarvitsevat myös valtavasti tukea Venäjän kohdistaessa systemaattisesti iskuja siviili-infraan, kuten energiaverkkoihin. Tämän siviili-infrastruktuurin toiminta on väistämätön edellytys myös sotilaallisen maanpuolustuksen toiminnalle ja totta kai ihan jokapäiväiselle kansalaisten elämälle Ukrainassa. Nämä kulkevat käsi kädessä, ja itse asiassa tästä voisimme myös Suomessa ottaa oppia ja vahvistaa omaa siviilikriisivalmiuttamme.

Tuossa edustaja Mustajärvi puhui rauhasta, ja kyllä rauhaa toivotaan ja rukoillaan joka päivä, ja täytyy sanoa, että on kyllä tuskallista seurata päivästä päivään tätä jatkuvaa sotaa ja pommittamista ja tuhoa, kuolemaa ja kaiken kauniin tuhoamista. Itse näen toivoa siinä, että aikanaan Venäjällä toivon mukaan tulee valtaan nuori sukupolvi, jolla ei ole enää siteitä kommunistisen Neuvostoliiton moraalin rappioon ja Venäjällä yhä liian yleiseen väkivaltaan, vahvoja johtajia ja menneisyyden suurvalta-aikaa ihannoivaan kulttuuriin. [Kimmokiljunen: Viisaasti puhuttu!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 168/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä

14.40 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Mustajärvi sanoi tuomitse-
vansa Venäjän hyökkäyksen, ja näin hän aivan varmasti tekee. Jokainen fiksu ihminen tuo-
mitsee Venäjän hyökkäyksen, ei voi sitä mitenkään hyväksyä, ja edustaja Mustajärvi on
fiksu ihminen.

Kuitenkin on sanottava jonkinasteinen vastalause siihen, kun hän sanoi, että rauhasta
puhuminen nykyään tämän konfliktin yhteydessä on joidenkin mielestä — muistaakseni
käytitte ilmaisua — syntiä. Varmasti tällaisiakin ihmisiä voi olla, mutta kyllä se valtavirta,
joka arvostelelee sellaista rauhasta puhumista, jossa rauhan puolesta puhuminen tarkoittaa
Ukrainan tuen lopettamista, on aivan oikeassa.

On harmi ja jopa surullista, että meillä on Suomessakin mutta näköjään esimerkiksi
myös Saksassa joitakin sellaisia vanhentuneiden rauhanjärjestöjen — en tiedä, onko tässä
yhteydessä oikea ilmaisu — juoksuhautoihin jääneitä niin sanottuja rauhanaktivisteja, jot-
ka vaativat rauhaa Ukrainaan siten, että Nato-maiden ja yleensäkin lännen pitäisi rauhan
saavuttamiseksi lopettaa aseiden ja muun tuen toimittaminen Ukrainaan. Millainen rauha
siitä syntyisi? No, todellinen Pax Putin. Toisin sanoen Venäjä saavuttaisi tällä raakalais-
maisella, rikollisella, kaikki kansainväliset sopimukset rikkovalla hyökkäyssodallaan niitä
tavoitteita, joita se on asettanut. Se pystyisi valtaamaan Ukrainan, se pystyisi alistamaan
Ukrainan kansan, se pystyisi lakkauttamaan Ukrainan olemassaolon tällaisena valtiollise-
na identiteettinä tai ainakin itsenäisenä valtiollisena identiteettinä. Tällaista ”rauhaa” mei-
dän ei pidä tukea. Se on sodan tukemista, se on Putinin hyökkäyssodan tukemista, ja vaa-
timukset sellaisesta ”rauhasta”, että pitää lopettaa Ukrainan tukeminen, koska se pitkittää
sotaa, ovat Venäjän ja Putinin ja hyökkääjän puolelle asettumista, ja tuolle puolelle, vää-
ryyden puolelle, tuhon ja sodan puolelle, ei ole mitään syytä kenenkään asettua. [Päivi Räsä-
nen: Näin on! — Jussi Halla-aho: Hyvin sanottu!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja al-Tae, olkaa hyvä.

14.43 **Hussein al-Tae sd:** Arvoisa puhemies! Kyllähän suomalaista rauhaa tukee vah-
vasti se ajatus, että meillä on kykenevä puolustus ja pidäke niin suuri, ettei meidän rauhaa
rikota. Rauha siis parhaimmillaan on sitä, että osoittaa, että on vahva. Ja tässä kohtaa en-
sinnäkin kannatan voimakkaasti ajatusta siitä, että suomalaiset ovat tukemassa ukrainalai-
sia tässä koulutusoperaatiossa. Mutta tämän lisäksi on puhuttava siitä, että kun viime kä-
sittelyssä puhuin itse rauhan puolesta ukrainalaisten lähtökohdista, niin presidentti Ze-
lenskyi on esittänyt oman rauhanohjelmansa, joka on erittäin pragmaattinen, erittäin prag-
maattinen, ja sitä ei ole ammuttu ylös niin, että se olisi Venäjälle mahdoton, päinvastoin.
Näenkin sille todella hyviä edellytyksiä. Mutta se huoleni nyt on: Pikkasen joudun peruut-
telemaan viime puheenvuoroani, koska Venäjä on mennyt nyt pidemmälle kuin pitkään ai-
kaan. Ukrainalaisten lasten varastaminen, etninen puhdistus, joka nyt on meneillään laajas-
sa mittakaavassa, on jo sentyyppinen sotarikos, että tarvitaan kyllä sellaisia rauhantekijöi-
tä näiden asioitten edistämiseksi, ettei tule kyllä kovin helpoksi ukrainalaisten hyväksyä
lopputulemaa, ellei niitä lapsia ala näkyä takaisin ja elleivät he ole omien, toivottavasti
omien, vanhempiensa käsissä.

Toinen asia, joka tähän liittyy, rauhankysymykseen ylipäänsä: Se, mitä Ukrainassa ta-
pahtuu juuri nyt, ratkaisee myöskin sen, mitä Kiina aikoo tehdä Taiwanissa. Ei ole takeita

Pöytäkirjan asiakohta PTK 168/2022 vp

siitä, etteikö Kiina haluaisi kokeilla onneaan myös Taiwanissa. Ja meillä on varmuutta myöskin siitä, että uiguurien kohdalla etninen puhdistus on jatkunut monta vuotta. Ja näin ollen, jos puhumme rauhasta ollenkaan Venäjän lähtökohdista, se tarkoittaisi Kiinan lähtökohdista myöskin samaa Taiwanin suhteen ja etnisen puhdistuksen suhteen, joka liittyy uiguureihin.

Tässä kohtaa olisin hyvin varovainen, millaisen maailman haluaisin luoda ennakkotauksella, jos joutuisimmekin tai joku joutuisikin kumartamaan Venäjän suuntaan. Onkin hyvä nyt sitten tässä vaiheessa nämä keissit totta kai pitää erillään ja ruveta puhumaan rauhasta nimenomaan Ukrainan lähtökohdista ja Venäjän vetäytymisestä. Ja se vaatii sen, että niin Suomi kuin ennen kaikkea suuret eurooppalaiset maat, kuten häpeäkseen Ranska — häpeäkseen Ranska — lähtisivät tukemaan voimakkaammin Ukrainan ponnisteluja oman maansa puolustamiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mustajärvi, olkaa hyvä.

14.46 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Vielä selvyiden vuoksi: En ole puhunut Ukrainan tuen lopettamisesta, enemmänkin sen muodosta ja työkaluista. Mutta kyllähän se tosiasia on, että ilmapiiri Suomessakin on mennyt äärimmäisen huolestuttavaksi, uhkailevaksi.

Mutta kaikki sodat ovat loppuneet aikaan, ja pitää katsoa paitsi siihen hetkeen myös asioita pidemmällä aikavälillä. Kannattaa muistaa, mitä tapahtui Istanbulin neuvotteluissa. Siellähän avainratkaisu olisi ollut se, että Ukraina ei lähde Natoon ja Venäjä vetäytyy niiltä alueilta, jotka se on valloittanut. Neuvostoliittokin, vaikka sitä jotkut pitivät ikuisena järjestelmänä, hävisi aikoinaan, ja se oli aika tiukasti keskusjohtoinen, harvainvaltainen järjestelmä. Kyllä Venäjälläkin tulee muutoksia. Ja Kiina vahvistaa asemiaan, ei pelkästään Taiwanin suhteen ja lähialueillaan vaan myöskin arktisella alueella, ja silloin se tulee myöskin Suomen lähelle. [Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikrofonin lähti päältä pois. [Puhujan mikrofonin avautuu] — Jatkatteko puheenvuoroa?

En jatka.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Selvä. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

14.48 Ben Zyskiewicz kok: Arvoisa herra puhemies! Haluan sen verran vielä osallistua tähän keskusteluun, että käytän tämän puheenvuoron.

Historiantutkijat tulevat varmasti aikanaan selvittämään, ja voi olla, että koskaan yksituumaisuutta ei saada siitä, mitä eri neuvotteluprosesseissa ja neuvottelutilanteissa on tapahtunut ennen Venäjän vuosi sitten tapahtunutta suurhyökkäystä. Mutta, edustaja Mustajärvi ja kaikki muut, ei tässä sodassa ole kyse Natosta, ei ole. Tässä on kyse Ukrainasta. Sellaiset vanhat selitysmallit, että kriisi ja tilanteen kärjistyminen ennen Venäjän suurhyökkäystä johtuivat jotenkin Naton niin sanotusta laajentumisesta — joka ei sekään ollut siis Naton laajentumista vaan sitä, että Neuvostoliiton ja kommunismin ikeen alta vapautuneet kansat halusivat hakea suojaa Natosta — että ongelmien perussyys oli Naton niin sanottu laajentuminen ja että tämä Ukrainan tilanne ja Venäjän suurhyökkäys Ukrainaan oli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 168/2022 vp

si vältetty, kuten Heikki Patomäki ja eräät muut niin sanotut intellektuellit vielä väittivät, sillä, että Ukraina olisi ilmoittanut, että se ei koskaan tule liittymään Natoon — tähän on aivan harhaista puhetta. Ja joka ei tätä usko, niin lukekoon, mitä Putin itse puhuu, mikä on tämän hyökkäyksen tarkoitus, mikä on sen oikeutus hänen näkökulmastaan. No, se oikeutus on se, vähän niin kuin Pietari Suuri jo toimi, että Venäjä välillä heikkenee ja sitten se menettää alueitaan, mutta sitten kun se vahvistuu, niin on otettava takaisin sitä, mitä on menetetty. Ja Putinin mukaan nyt on hänen aikansa ja hänen sukupolvensa aika ottaa takaisin. Ei tässä ole kyse Natosta, uskokaa nyt myös siellä laitavasemmiston piirissä. Se on ollut pätevä selitys vuosikausia Suomessa yleensä, tämä Naton syyttäminen kaikesta pahasta ja demonisointi. Mutta tästä ei tässä sodassa ole kyse. Kyse on Ukrainasta, kyse on Venäjän imperialismista, kyse on Venäjän aggressiivisuudesta, kyse on Venäjän halusta palauttaa Ukraina tavalla tai toisella yhteyteensä.

Ja kun rauhasta vielä puhutaan — ja edustaja al-Tae käytti hyvän puheenvuoron — niin ajatelkaamme, minkälainen ennakkotapaus ja viesti Venäjälle olisi se, että syntyisi sellainen rauha, että tämä hyökkäys kannatti, nämä sadattuhannet uhrit, sotilaat ja siviilit, se kannatti. Venäjä voitti, se sai lisää maata. No, mikäs on seuraava kohde Euroopassa, Venäjän rajamailla, joka Venäjän pitäisi sitten ottaa takaisin, kun se on saanut rohkaisevan viestin, että näin toimiminen kannattaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

14.51 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Me menemme keskustelemaan nyt jo hie-
man tämän sodan taustoista ja syistä. Jos puhemies sen sallii, muutama huomio tähän kul-
maan.

Jossain määrin olen taipuvainen olemaan samaa mieltä edustaja Zyskowiezin kanssa siitä, että tämä geopolittinen selittely ei tässä oikein tahdo toimia eikä riittää, että Venäjän turvallisuushkat nähdään ikään kuin siitä, että Nato laajenisi ja niin edelleen. Kyllä tässä kannattaa muistaa presidentti Putinin puhe kansalaisille, kansakunnalle, vuonna 2005, jossa hän totesi, että suurin geopolittinen katastrofi, joka viime vuosisadan lopulla tapahtui, oli Neuvostoliiton hajoaminen. Sehän oli selkeä signaali siitä, mistä edustaja Zyskowiez sanoi: on haave palauttaa neuvostoimperiumi, ei kommunistisena järjestelmänä, vaan nimenomaan imperiumina. Tämä on tietenkin ollut koko ajan taustalla, ja tietysti tästä kontekstista tätä asiaa joudutaan katsomaan. Sääli. Itse asiassa jos mietittäisiin sitä, mikä se suurin geopolittinen katastrofi viime vuosisadan lopulla oli, se oli tietenkin se, että Mihail Gorbatšovin idea yhteistä eurooppalaisesta kodista — obštši jevropeski dom — ei toteutunut. Se olisi muuttanut tämän kontekstin ihan toiseen kulmaan. Se yhteinen turva-arkkitehtuuri, joka synnytettiin Etyj-prosessin myötä Pariisin charterin kautta ja niin edelleen, jossa Helsingin henki on niin vahvasti mukana, olisi tietysti ollut se toinen pohja katsoa tätä koko kontekstia. — Se siitä geopolitiikasta.

Jos katsoo sen perimmäisen syyn, miten minä tätä tilannetta analysoin, niin kysymys todella on siitä, että Ukrainan eurooppalaistuminen ja demokratisoituminen on tässä se iso asia, aidosti uhka Venäjälle. Nyt minä sanon sen näin: tarkoitan ensisijaisesti sille valtara-kenteelle, joka Venäjällä on vallassa juuri nyt. Valko-Venäjällä 2020 presidentinvaalien jälkeen venäläiset näkivät, että sadointuhansin valkovenäläiset protestoivat sitä valtajärjes-telmää, joka siinä maassa oli, halusivat päästä presidentti Lukašenkasta eroon, koska ei ol-lut legitiimisti valittu vaaleissa. Aivan sama syy on myöskin ollut aikanaan Maidanin au-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 168/2022 vp

kiolla, kun kansanjoukot ovat vaatineet demokratiaa, avautumista. Venäläiset seurasivat sitä, ja sehän on se suurin uhka, mikä siellä on: Venäjän eliitin, oligarkkisen eliitin vallasta on kysymys. Siihen nähden Ukrainan ja Valko-Venäjän muutokset ovat radikaali muutos.

Tässä suhteessa voi sanoa jopa näinkin, että itse asiassa Ukrainassa käytävä taistelu on samanaikaisesti taistelua Venäjän demokratisoitumisen puolesta, uuden Venäjän rakentamisen puolesta. Tämä on se kulma, mikä tässä täytyy nähdä, että siinä on itse asiassa, aivan kuten edustaja Zyskowicz sanoi, sisäisestä valtarakenteesta kysymys. Ja sille eliitin [Puhemies koputtaa] vallalle on uhka Ukrainan muutos, ja siinä yhteydessä [Puhemies: Kiitos!] käydään taistelu demokratian puolesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että meillä on käsittelyssä osallistuminen EU:n sotilaallisen Ukrainan avustusoperaation koulutus- ja neuvontatehtäviin Puolassa, ja meillä on tulossa ajankohtaiskeskustelu perjantaina tästä Ukrainan tilanteesta. Pyydän keskittymään nyt tässä asiakohtaan, jota käsitellään. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

14.54 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tähän keskusteluun nyt kun se Nato liitettiin, kuuluu se siihen tai sitten ei, niin totean kuitenkin sen, että Venäjä voi laajentua tai Neuvostoliitto voi laajentua, aikanaan laajentuikin, mutta Natoon hakee kylläkin vapaaehtoisia maita jäseniksi, ja ne kaikki vapaaehtoiset maat, jotka ovat hakeneet jäseniksi, eivät ole edes päässeet jäseniksi ainakaan siinä aikataulussa, missä alun perin kuviteltiin, esimerkiksi Suomi. Itsenäisellä maalla on oikeus liittyä kansainvälisiin yhteisöihin, joihin haluaa liittyä, ja erota niistä. Jos sillä ei tällaista oikeutta olisi, se maa ei olisi itsenäinen.

Ajatus siitä, että Nato uhkasi Venäjää geopolittisessä mielessä, on mieletön, ja sen, että Venäjä ei itsekään usko siihen, todistaa parhaiten se, että kun Suomi käynnisti liittymisprosessin Natoon, Venäjä veti lähes kaikki joukot pois Suomen rajalta siirtäen ne Ukrainaan. Jos Venäjä haluaa jotain tehdä, jos jotain on sen intresseissä, se keksi kyllä riittävät valheet sen asian oikeuttamiseen. Ei se tarvitse siihen mitään oikeita syitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

14.55 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Kun nyt käsittelemme tätä Suomen osallistumista Ukrainaa tukevaan Euroopan unionin sotilaalliseen avustusoperaatioon, Saksahan on siinä tietysti merkittävässä roolissa suurena EU-maana, ja kun te olette, ministeri, juuri tavannut Saksan ulkoministerin, niin olisi mielenkiintoista kuulla, minkälaisia tunnelmia Saksassa on tästä tilanteesta. Olemme lukeneet uutisia, joissa on kerrottu, että Saksassa on melko paljon tällaista Venäjä-mielisyyttä ja jonkinlaisia Putinin faneja. Eli nyt kun täällä olemme käyneet tätä keskustelua sodasta ja rauhasta ja Ukrainan tukemisesta, niin pystyttekö kertomaan, minkälaisen mielialojen Saksan ulkoministeri näki Saksan kansalaisten ja Saksan kansan keskuudessa vallitsevan tästä aihepiiristä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mustajärvi, olkaa hyvä.

14.57 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vielä. Pitää muistaa, että tässä on aika isosta geopolittisestä pelistä kyse. On olemassa Yhdysvallat, Nato, EU, sitten Kiina ja Venäjä, ja näistä Venäjä on heikoimmilla ja tulee heikkenemään kaikista eni-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 168/2022 vp

ten, Kiina vahvistuu suhteellisesti eniten, ja totta kai maailmanlaajuinen aseteollisuus hyötyy, niin julmalta kuin se tuntuukin. Tämä asetelma voi johtaa myös uhkiin ja konflikteihin, sotiin muualla, ja minusta oli ihan hyvä, että nostettiin tämä Taiwanin tilanne esille.

En ole koskaan haikaillut Venäjän tai Neuvostoliiton valtajärjestelmien perään enkä koskaan tule sitä kyllä tekemäänkään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Haavisto, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

14.57 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Ensin kiitän eduskuntaa suuresta yksituumaisuudesta tässä itse pääasiassa eli tämän koulutusoperaation käynnistämisessä. On hyvin tärkeää, että niillä suomalaisilla kouluttajilla, jotka tähän työhön osallistuvat, on kaikki tuki täältä eduskunnasta.

Aloitan tuosta edustaja Turtiaisen puheenvuorosta, jonka yksityiskohtiin on vaikea yhtyä, mutta siinä on ehkä yksi asia, jonka hän mainitsi, että toimittaisiin vihan vallassa tai vihattaisiin venäläisiä tai vihattaisiin Venäjää. Koskaan ei ole viisasta toimia vihan vallassa, ja siitä ei ole kysymys, kun Ukrainaa puolustetaan. Se riittää meille kyllä motiiviksi tässä kaikessa työssä.

Edustaja Reijonen otti esiin hyvin laajan kysymyksen siitä, mitä kuuluu Nato-jäsenyydelle. Sen verran sitä tässä sivuan, että eduskunnan ulkoasiainvaliokunta oli tosiaan eilen Ruotsissa, ja ministeri Billström soitti myöhään illalla ja kertoi erittäin myönteisestä palautteesta tämän vierailun osalta. Ruotsi vie eteenpäin omat päätöksensä ja oman tiensä varmasti tässä sitten lähipäivinä. Eli Ruotsiin pidetään jatkuvasti yhteyttä, ja tämä ulkoasiainvaliokunnan käynti siellä oli hyvä.

Myöskin soitin tänään, niin kuin tapamani on, Turkin ulkoministeri Çavuşoğluille. Kävimme läpi vähän tätä yleistä tilannetta maanjäristyksen osalta, ja hän oli hyvin kiitollinen Suomen avusta — myöskin muuten siitä avusta, jota Naton kautta nyt annamme näille maanjäristyksen uhreille. Mutta tämä yhteydenpito on nyt hyvin säännöllistä. Kuulemme eri osapuolten kantoja, ja viemme tietysti niin nopeasti eteenpäin tätä Nato-jäsenyyttä kuin näissä olosuhteissa on mahdollista.

Sitten kysymys panssarivaunuista tuli useammalta edustajalta, edustaja Mäenpäältä ja edustaja Mustajärveltä. Olemme sanoneet, että Suomi on osa sitä ekosysteemiä, joka nyt syntyy näiden Leopardien ympärille. Siellä on toisaalta saksalainen pooli, toisaalta puolalainen pooli, näitä vähän erilaisia vaunutyypppejä, ja tätä keskustelua tällä hetkellä käydään. Siitä ei ole vielä lopullisia ratkaisuja tehty, joten en voi siihen mennä sen syvemmälle tässä yhteydessä.

Kun edustaja Räsänen kysyi, mitkä olivat ministeri Baerbockin terveiset, niin kyllä Saksan terveiset — tietysti nyt tässä tilanteessa, kun he ovat päättäneet painostuksen jälkeen, että panssarivaunuja annetaan — olivat sellaiset, että toivovat, että mahdollisimman moni muu maa tähän pystyy myöskin antamaan tukensa.

Edustaja Zyskiewicz otti erinomaisen esimerkin tästä Irak—Kuwait-tilanteesta. Olen sitä myöskin itse käyttänyt eri yhteyksissä. Ei ole ainutlaatuista, että YK:n jäsenmaat ryhtyivät jonkun maan ympärille, joka on joutunut hyökkäyssodan kohteeksi, niin kuin aikanaan Kuwait joutui Irakin kohteeksi. Ja siellähän tuli vielä näitä mekanismeja, oil-for-food -rahoitusmekanismi, jotka olivat ikään kun näitä korvausjärjestelmiä sitten tämän hyökkäyksen jälkeen. Täytyy tietysti YK:n puolesta sanoa, että nyt toimitaan YK:n perus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 168/2022 vp

kirjan perusteella, artikla 51 — maa puolustaa itseään, voi pyytää apua siihen puolustamiseen, annamme sitä apua, kunnes YK:n turvaneuvosto ratkaisee asian. Ja nyt turvaneuvosto on halvaantunut, mutta yleiskokous on 143 äänen voimalla ottanut kuitenkin kantaa tätä Venäjän hyökkäyssotaa vastaan.

Edustaja Mäkelä ja jotkut muut kysivät tästä raskaasta aseistuksesta, mitä kaikkea voidaan Ukrainalle toimittaa. Täytyy sanoa menemättä yksityiskohtiin, että siinä 400 miljoonan euron paketissa oli kyllä sellaista tavaraa, jota Ukraina tarvitsee juuri tähän — voisi sanoa — järeään puolustukseen, ja vastaavaa materiaalia on muilta mailta mennyt, joka välittömästi saadaan käyttöön, sekä ammustarvikkeita että aseita. Yksityiskohtia en voi tässä avata.

Edustaja Kopra kysyi, voidaananko EU-tasolla tavallaan saada tätä puolustusmateriaaliteollisuuden yhtenäisyyttä ja tehokkuutta vauhditettua. Ja on kyllä ollut nyt kaikissa EU-kokouksissa esillä, että tämä EU:n puolustusyhteistyö myöskin tässä yhteydessä sitten toimisi ja menisi eteenpäin. Ja samaa kysyi edustaja Adlercreutz.

Edustaja Niemi pyysi tämmöistä yleiskatsausta. Nyt näin lyhyen puheenvuoron puitteissa en pysty sitä antamaan, mutta ehkä tuosta Venäjä—Kiina-asetelmasta: Seuraamme sitä tietysti hyvin tarkasti. Näillä mailla on yhteisiä intressejä, kuten tämmöinen moninapainen maailmanjärjestys, jota varmasti sekä Venäjä että Kiina voimakkaasti kannattaa. Mutta totta kai painetta on myöskin Kiinan suuntaan siinä, että se ei hyväksyisi kaikkia niitä sotarikoksia ja sodassa tapahtuneita asioita ja ylipäättään hyökkäyssotaa, jota Venäjä käy. Tätä keskustelua tietysti pyritään Kiinan kanssa käymään.

Edustaja Ovaska kysyi tärkeän kysymyksen tästä rahoituksesta. Kun katsotaan Ukrainan jälleenrahoitusta, niin nyt puhutaan Maailmanpankin tasolla ja sanotaan, että 500—600 miljardia euroa ovat ne tuhot, jotka nyt on tuotettu. Jos vertaa vaikka Marshall-apuun, joka on tämän päivän rahassa kai 100 miljardia euroa, niin puhutaan kuusinkertaisesta summasta siihen nähden eli hyvin suurista luvuista.

Edustaja al-Tae ja muut ottivat esille tätä rauhan näkökulmaa, ja tämä oli hyvä nostaa esiin. Presidentti Zelenskyin rauhansuunnitelmassa on myöskin niitä asioita, joiden eteen jo tehdään työtä, muun muassa ydinturvallisuuden eteen. YK:n atomienergiajärjestö IAEA on jo liikkeellä ja siellä puhuu venäläisille, puhuu ukrainalaisille, koska ydinturva-asia on niin tärkeä. Turkki tekee välitystä sotavankikysymyksessä, sotavankeja on vaihdettu Ukrainan ja Venäjän välillä, ja tämä viljankuljetusreitti on saatu auki. Eli diplomatialla on reitti, mutta totta kai se vaatii sitä, että aidosti halutaan vetäytyä, että Venäjä ensinnäkin vetäytyy miehittämiltään alueilta, ja se antaisi sitten edellytykset tälle rauhan keskustelulle. Eli totta kai rauhasta puhutaan, mutta juuri nyt sen edellytykset ovat huonot, kun hyökkäyssota jatkuu. Nyt on tärkeintä saada Ukrainalle niin hyvä asema tällaisiin neuvotteluihin kuin mahdollista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset, ulkoministeri Haavisto. — Ja vielä edustaja Kiljunen.

15.03 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Aivan lyhyt kysymys. Ministeri viittasi tähän maanjäristykseen ja turkkilaisten kiitoksiin siitä, miten kansainvälinen yhteisö on reagoinut tuen osalta. Maanjäristys on tyypillisesti ilmiö, joka ei kunnioita kansallisvaltioiden rajoja, ja me tiedämme, että tässä myöskin Syyrian puolella oli valtavasti tuhoja, mer-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 168/2022 vp

kittäviä tuhoja. Onko teillä tietoa, missä määrin kansainvälinen yhteisö on reagoinut tukien myöskin Syyriaa tässä tilanteessa, vai missä mennään?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ei ollut... Ministeri saa — suon mahdollisuuden — vastata, vaikkei nyt aivan otsikon aiheeseen tällä kertaa liitykään.

15.04 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Joo, nyt menee vähän ulkopoliittisen ajankohtaiskeskustelun puolelle.

Olemme etsineet niitä reittejä Syyriaan. Siellä on joitain YK-järjestöjä, jotka pystyvät alueella toimimaan. Me olemme myöskin käyttäneet Punaista Ristiä ja Punaista Puolikunta reittinä näille alueille — riippuu vähän kaupungista ja alueesta, meneekö apu perille. Nythän puhutaan valtavan suuresta uhrien määrästä. YK:n arvioiden mukaan yhteensä Turkissa ja Syyriassa voisi olla jopa 50 000 uhria. Tämä on ilmeisesti sataan vuoteen suurin tämmöinen humanitäärinen kriisi, mitä on nähty, eli valtava mittaluokka. Turkinkin viranomaisilla on kädet täynnä työtä nyt juuri tämän asian osalta, ja tietysti annamme sen kaiken tuen. Olemme sanoneet, että emme ehdollista humanitääristä apua, annamme sen kaikissa olosuhteissa. Emme pane sille mitään ehtoja, ja pyrimme myöskin auttamaan Syyriaa.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 17/2022 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.